

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Миряна Янакиева
Институт за литература, БАН

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“,
професионално направление 2.1. Филология (Френска литература на XX и XXI век),
обявен в ДВ, бр. 24 от 17.03.2023 г.
с кандидат гл. ас. д-р Антоанета Валентинова Рובהа

Антоанета Рובהа завършва френска филология в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2001 г. През 2012 г. защитава докторска дисертация на тема „Митични фигури в съвременния френскоезичен роман“, разработена в рамките на докторантура с двойно международно научно ръководство в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и Университета Блез Паскал – Клермон-Феран II. След завършването на магистратура, тя започва преподавателската си кариера в катедра „Романистика“ на Софийския университет, където в момента заема длъжността „главен асистент“. Води дисциплините „Модернизъм и авангардизъм“ „Литературна стилистика“, и др. От 2003 до 2009 г. е редактор на сп. *Fréquences Francophones*, а от 2021 до момента – на сп. *Colloquia Comparativa Litterarum*. През годините е съорганизатор на редица международни научни форуми, участва с доклади в голям брой национални и международни научни конференции.

В настоящия конкурс за академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология (Френска литература на XX и XXI век) Антоанета Рובהа участва с издадената през 2022 г. своя монография „Творчески фигури и кръговрат на изкуствата в прозата на Ерик-Еманюел Шмит“ и деветнадесет избрани статии на български и френски език, отпечатани в български и чужди издания. Тези публикации свидетелстват за разнообразието на нейните научни интереси, сред които особено се откроява интересът ѝ към конструирането и функционирането на различните форми на хибридность, както вътре в литературата, така и между литературата и другите изкуства. Затова съвсем не е изненадващ фактът, че както в редица от своите статии, така и в споменатата монография,

тя се е насочила към изследване на съвременния и придобиващ все по-голямо признание и популярност френско-белгийски автор Ерик-Еманюел Шмит, тъй като неговото творчество предоставя изключително широк спектър от модели на интертекстуални и интермедиялни отношения, които, съгласно формулираната от авторката основополагаща теза на нейния труд, „функционират като оператор на автотекстуална спойка“. Иначе казано, честите и разнообразни по своята форма препратки към други творби както на литературата, така и на музиката или на визуалните изкуства, са една от ярките специфики на писането на Шмит и опора на вътрешното единство на творчеството му, мислено в неговата цялостност.

В изследването на Робова тази теза е развита и доказана чрез внимателен анализ на солиден корпус, състоящ се от пет сборника с разкази, три текста от тематични поредици и шест романа, представителни за сътвореното от Шмит в периода 1994-2020 г.. Преди да очертае и обоснове собствения си изследователски подход и придружаващия го грижливо уговорен терминологичен апарат, тя прави изчерпателен преглед на критическите трудове, свързани с темата на нейната монография. Със съзнанието за това, че терминологизирането на метафори е колкото естествена, толкова и често пъти рискована специфика на хуманитарното мислене, авторката излага аргументите си за избора – дискуссионен като всеки избор – на метафоричния израз „кръговрат на изкуствата“, въведен още в заглавието на монографията, за да обозначи особения вид интермедиялност, с която се отличава прозата на Шмит. Според Робова този израз дава възможност да се обвържат идеите за движение и непрекъснатост, съдържащи се във фигурата на кръговрата, с идеята за повторителността като източник на изменение (по Радосвет Коларов), а една от главните цели на нейните анализи на конкретните литературни образци е да се покаже, че именно литературата е тази, която играе водещата роля в широкия спектър интермедиялни взаимодействия, присъщи на творчеството на френско-белгийския писател.

Въпреки голямото разнообразие на интертекстуалните и интермедиялни практики, които Робова установява в прозата на Ерик-Еманюел Шмит, тя съумява, опирайки се на своите анализи на произведенията от избрания корпус, да изведе преобладаващи модели и наративни матрици, които ѝ позволяват да групира в диптихи някои от тези произведения и така да проследи на едно по-дълбинно структурно ниво „мълчаливите диалози“ (по Никола Георгиев) между тях: „Концерт в памет на един ангел“ и „Отмъщението на

прошката“; Мечтателката от Остенде“ и „Двамата господа от Брюксел“; „Мадмоазел Бътерфлай“ и „Нарисувай ми самолет“.

Три от емблематичните интермедииални творби на Шмит, посветени на музиката, се доближават една до друга по това, че се вписват в автобиографичния наратив и са вдъхновени от композитори, изиграли ключова роля в живота на писателя. Това са епистоларният роман „Моят живот с Моцарт“, есето „Когато се сетя, че Бетовен е мъртъв, при положение че толкова кретени са живи...“ и повестта „Мадам Пилинска и тайната на Шопен“. Чрез паралелния анализ на тези различни по жанровите си характеристики текстове, разгърнат в първата част на труда, Антоанета Робова извежда отличителния за Шмит мотив за музиката като подтик и модел за неговото собствено писателско изкуство. Тя се спира също така на различните форми на музикализиране на неговата проза чрез употребата на музикални техники и похвати.

Втората част на изследването се съсредоточава върху избраните шест романа, с които интермедииалният подход към творчеството на Шмит се разширява по посока на отношенията между литература и живопис или кинематография. Принципът на междутекстовия диалог е приложен и тук: романите са групирани в три двойки, а основанията за паралелните им прочити са ясно формулирани в заглавията на отделните глави: 1. За различните фигури на художници и ролята на изкуството в романите „(Не)възможният Адолф“ и „Когато бях произведение на изкуството“; 2. Отражения и преображения на творческите фигури в „Жената с огледалото“ и „Сектата на егоистите“; 3. Писателски фигури и интермедииални практики в „Папагалите от площад „Арецо“ и „Човекът, който виждаше отвъд лицата“: в търсене на синтетични форми“. Както цитираните заглавия красноречиво говорят, въпросът за интермедииалността е мислен във връзката му с въпроса за фигурата на твореца изобщо, независимо от художествената област, в която той се изявява.

От методологическа гледна точка, всяко едно изследване, фокусирано върху проблемите на интертекстуалността и интермедииалността, не би могло да не бъде интердисциплинарно. Това важи в пълна степен и за труда на Антоанета Робова, в който са съчетани наратологични, семиотични и стилистични подходи, а за целите на изработването на теоретичния и терминологичния инструментариум са привлечени постановки от научни области като когнитивистиката, рецептивистиката и философията. Солидната теоретична

основа, добре обоснованата комплексна методология и умението за анализ са трите най-видими достойнства на този труд, чиито приноси са точно и адекватно формулирани от авторката.

В заключение, като вземам под внимание научните качества на монографията и на останалите публикации, с които А. Робова се явява на настоящия конкурс, както и цялостната ѝ изследователска и преподавателска дейност, убедено предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология (Френска литература на XX и XXI век).

